

Economie en techniek meest lonende studies

Free Florquin

Een half jaar na het behalen van het diploma had ruim de helft van de hoger opgeleiden een baan gevonden. Twee jaar later was dat aantal opgelopen tot een kleine 80 procent. Slechts een klein deel van de hoger opgeleiden uit de cohorten 1997/98 tot en met 1999/00 werd na het afstuderen afhankelijk van een uitkering. Afgestudeerden met een lerarenopleiding (hbo) of onderwijsbevoegdheid (wo) kwamen het snelst aan de slag. Ook gediplomeerden in de economie en de techniek lagen goed in de markt en verdienden al gauw de hoogste salarissen. Tweeënhalf jaar na afstuderen verdienden hoger opgeleiden die na het afstuderen steeds aan het werk zijn geweest ruim 6 procent meer dan loopbaanonderbrekers en degenen die pas later waren gaan werken. Eenmaal aan het werk had men grote kans om werkzaam te blijven. Van iedere vijf hoger opgeleiden die een half jaar na het behalen van het diploma een baan hadden, waren er twee jaar later nog steeds vier aan het werk.

1. Inleiding

In het kader van het strategisch programma Sociale dynamiek en Arbeidsmarkt¹⁾ van het CBS zijn gegevens over afgestudeerden uit verschillende registers gecombineerd tot een nieuw longitudinaal panel: het onderwijs-arbeidsmarktpanel. Dit panel combineert informatie uit diverse registraties, zoals de studentenadministraties (CRIHO) van de IB-Groep en het door het CBS ontwikkelde Sociaal Statistisch Bestand (SSB). In het SSB worden gegevens over personen uit registraties en enquêtes op microniveau gekoppeld en waar nodig consistent gemaakt. Het gaat daarbij om gegevens over de persoonskenmerken, banen en uitkeringen (Arts en Hoogteijling, 2002).

Het gekoppelde databestand maakt het mogelijk veranderingen in de arbeidsmarktpositie en het salaris van verschillende "afstudeercohorten" te onderzoeken op verschillende momenten in de tijd. Op deze manier krijgen we inzicht in de arbeidsmarktpositie en het start- en vervolgsalaris op een aantal peilmomenten (najaar 1998, 1999 en 2000) na afstuderen. Deze peilmomenten geven de situatie gemiddeld een half, anderhalf en tweeënhalf jaar na afstuderen weer.

De overgang van studie naar werk is een belangrijke gebeurtenis in het leven van mensen met grote gevolgen voor de samenleving en voor de mensen zelf. Er is dan ook al veel informatie beschikbaar, vooral over de overgang van een studie naar een eerste baan. In tegenstelling tot het onderwijs-arbeidsmarktpanel wordt het meeste onderzoek naar de overgang van (hoger) onderwijs naar arbeidsmarkt in Nederland uitgevoerd op basis van en-

quêtemateriaal. Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) enquêteert schoolverlaters ongeveer anderhalf jaar na het moment van diplomering (ROA, 2003). De Stichting voor Economisch Onderzoek (SEO) vraagt hoger opgeleiden ongeveer twintig maanden na afstuderen naar hun arbeidsmarktpositie (Berkhout, 2004). Het CBS publiceert op basis van de Enquête Beroepsbevolking (EBB) over het arbeidsmarktsucces van schoolverlaters (Traag, 2002).

2. Uitkomsten

2.1 Afstudeercohorten op de arbeidsmarkt

Het onderzoek betreft personen die in de studiejaar 1997/98 tot en met 1999/00 het voltijd onderwijs verlieten met een diploma. Ieder studiejaar studeerden ruim 60 duizend mensen af in het voltijd hoger onderwijs in Nederland, 40 duizend in het hoger beroepsonderwijs (hbo) en 20 duizend in het wetenschappelijk onderwijs (wo). Per cohort (alle afgestudeerden van een studiejaar) is in de eerste jaren na afstuderen de arbeidsmarktpositie vastgesteld. De arbeidsmarktpositie werd gemiddeld een half, anderhalf en tweeënhalf jaar na het moment van afstuderen bepaald. Het integraal en in de tijd volgen van de eerste ontwikkelingen op de arbeidsmarkt van pas afgestudeerden biedt nieuwe inzichten, die met het bestaande enquêtemateriaal niet mogelijk zijn.

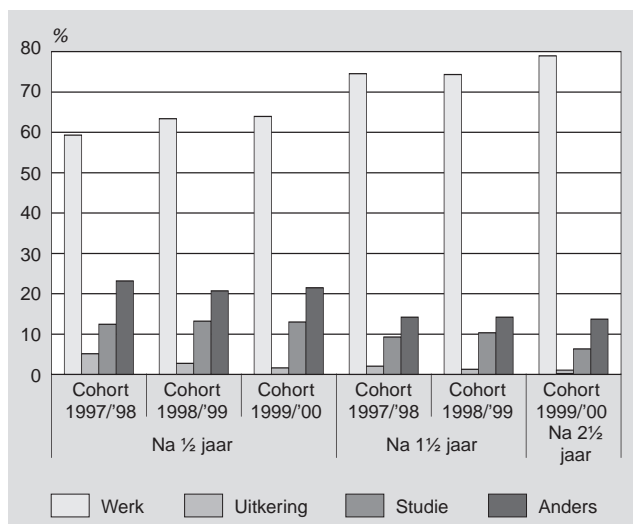
Als arbeidsmarktposities worden onderscheiden: werk, uitkering, studie of anders. Indien op een persoon meerdere categorieën van toepassing zijn, is één "hoofdpositie" toegekend. In dit onderzoek is het werk niet verder uitgesplitst naar het soort werk. In een eerder artikel werden resultaten van dezelfde cohorten gepubliceerd, waarin de banen gedifferentieerd zijn naar de bedrijfstak waarin werknemers werkzaam waren (CBS, 2003).

2.2 Ruim helft hoger opgeleiden werkte een half jaar na afstuderen

Een half jaar na het behalen van het diploma had ongeveer 60 procent van de hbo'ers en 55 procent van de academici van cohort 1997/98 een baan gevonden²⁾. Twee jaar later was dat aantal onder zowel hbo'ers als academici toegenomen tot een kleine 80 procent. De meesten werkten als werknemer. Het aantal zelfstandigen onder de hoger opgeleiden lag tweeënhalf jaar na afstuderen op 2 procent.

Van de gediplomeerden van de studie jaren 1998/99 en 1999/00 kon de arbeidsmarktpositie twee respectievelijk een jaar worden gevolgd. Bij deze twee latere cohorten waren een half jaar na afstuderen tot 5 procent meer mensen aan het werk gegaan. Het aandeel met een uitkering lag lager. Verder kwamen de resultaten grotendeels overeen met die van cohort 1997/98.

1. Arbeidsmarktpositie van geslaagden hoger onderwijs¹⁾

¹⁾ Op peildatum, gemiddeld ½, 1½ en 2½ jaar na het moment van afstuderen.

Bron: CRIHO, SSB.

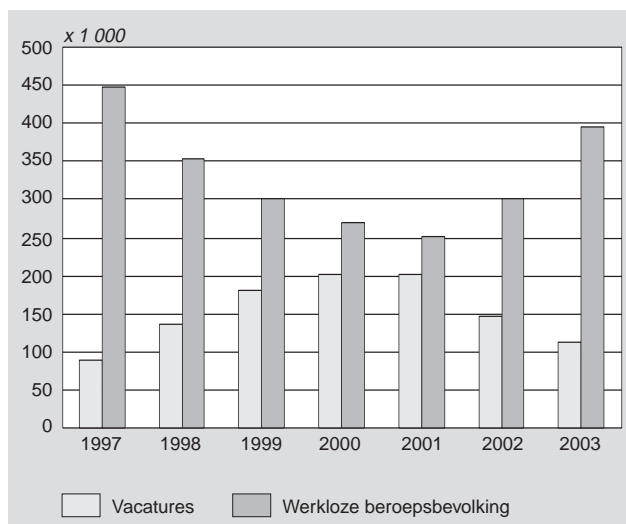
2.3 Weinig uitkeringsgerechtigden

Slechts een klein deel van de hoger opgeleiden werd na het afstuderen afhankelijk van een uitkering. Een half jaar na het behalen van het diploma hadden vijf van de honderd geslaagden van cohort 1997/98 een bijstandsuitkering. Na tweeënhalf jaar was dat nog maar een op honderd. Onder de gediplomeerden van cohort 1998/99 is een half jaar na afstuderen 2 procent aangewezen op een bijstandsuitkering. En bij cohort 1999/00 is dat maar 1 procent. Er zijn haast geen hoger opgeleiden met een werkloosheids- of een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

2.4 Periode van economische groei

De resultaten van dit onderzoek kunnen niet zonder meer worden geëxtrapoleerd. De onderzochte periode, eind jaren negentig, had haar specifieke (sociaal-)economische kenmerken. Voor een goede interpretatie is het zinvol de gegevens in hun context plaatsen. De tweede helft van de jaren negentig werd gekenmerkt door een sterk opwaartse conjunctuur, met het jaar 2000 als hoogtepunt. Het aantal vacatures nam toe en de werkloosheid daalde fors. Er waren volop kansen voor nieuwkomers op de arbeidsmarkt. Na de eeuwwisseling keerde het economische tij en in 2003 was de economische groei zelfs negatief. In een periode van laagconjunctuur zal de arbeidsmarkt voor pas afgestudeerde hoger opgeleiden minder gunstig zijn.

2. Vacatures en werkloze beroepsbevolking¹⁾, 1997-2003

¹⁾ Vacatures: seizoen gecorrigeerd, 2e kwartaal; werkloze beroepsbevolking: jaargemiddelde.

Bron: Vacature-enquête en Enquête beroepsbevolking.

2.5 Ruim een op de vijf deed eerst iets anders

Ruim 10 procent van de afgestudeerden ging verder met een andere voltijdstudie. Tweeënhalf jaar na het behalen van het diploma studeerde nog 7 procent van de hbo'ers en 4 procent van de academici van cohort 1997/98.

De overgang van studie naar werk is een fase met veel veranderingen. Soms wordt er gewerkt, dan weer is men een tijdje werkloos, volgt een korte opleiding of is met vakantie. Een half jaar na afstuderen was meer dan een vijfde van de hoger opgeleiden niet aan het werk, niet uitkeringsgerechtigd en niet bezig met een vervolgstudie. Daaronder vallen bijvoorbeeld vakantiegangers, zwartwerkers, huisvrouwen en -mannen, en jongeren die al dan niet thuiswonend een toelage van de ouders krijgen. Sommigen gaan in het buitenland of aan een niet-erkende instelling verder studeren. Tot slot is een klein deel uit het panel verdwenen omdat ze voorgoed geëmigreerd of overleden zijn. Na tweeënhalf jaar is het aantal hbo'ers dat "iets anders" doet teruggelopen tot een op tien en onder academici tot een op zeven (cohort 1997/98).

Merk hierbij op dat de arbeidsmarktpositie op een peilmoment wordt onderzocht. Het is aannemelijk dat een deel van degenen die getypeerd zijn als niet werkend, niet uitkeringsgerechtigd en niet verder studierend, precies tussen twee bezigheden in zat, bijvoorbeeld tussen twee banen of tussen een uitkering en een baan.

2.6 Opleiding maakt meer uit dan leeftijd of geslacht

Hoger opgeleide mannen en vrouwen hadden even vaak een baan. Ze verschilden weinig in het aandeel uitkeringsgerechtigden. Ze gingen ook even vaak verder studeren of iets anders doen. Leeftijd maakte meer verschil voor de arbeidsmarktpositie. Oudere en jongere afgestudeerden werkten ongeveer even vaak. Maar er zijn wel duidelijk

meer uitkeringsgerechtigden onder oudere hbo'ers en academici. Zo had van cohort 1997/98 een half jaar na afstuderen 7 tot 9 procent van de 25-plussers een uitkering, tegenover 2 tot 6 procent van de afgestudeerden van 25 jaar of jonger. Jonge hoger opgeleiden kozen er beduidend vaker voor om verder te studeren. Van degenen die begin twintig zijn wanneer ze afstuderen, ging 10 à 20 procent verder studeren. Van de geslaagden die tegen de dertig lopen, ging maar 2 procent verder studeren.

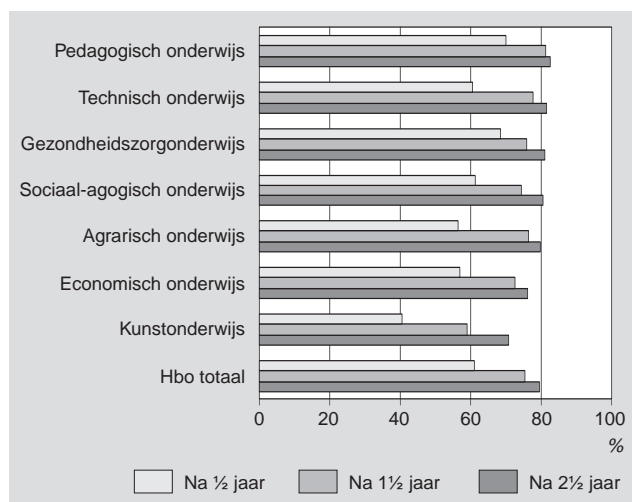
Er bestaat een samenhang tussen de gemiddelde leeftijd en het opleidingsniveau. De groep jongere afgestudeerden bestaat grotendeels uit hbo'ers en de groep oudere vooral uit academici. Hbo'ers zijn meestal een jaar jonger wanneer ze aan een studie beginnen. Bovendien duren sommige academische studies (vooral in landbouw, natuur en techniek) niet zoals alle andere vier, maar vijf jaar. Gemiddeld zijn hbo'ers bij afstuderen 23 à 24 jaar, academici eerder 25 à 26 jaar.

Vooral per gevolgde opleiding zijn er verschillen in de aandelen afgestudeerden met werk, uitkering, vervolgstudie of iets anders. Het lijkt erop dat de opleidingsrichting er voor starters op de arbeidsmarkt meer toe doet dan leeftijd of geslacht.

2.7 Onderwijzers snel aan de slag

Zowel onder hbo'ers als onder academici zijn degenen met een "onderwijsdiploma" het snelst aan de slag gegaan. Een half jaar na afstuderen waren acht van de tien academici die na hun doctoraal de lesbevoegdheid hadden gehaald aan het werk. Datzelfde gold voor zeven van de tien hbo'ers die de lerarenopleiding hadden afgerond. Onder hbo'ers deden behalve leraren ook gediplomeerden in de gezondheidszorg het goed als nieuwkomer op de arbeidsmarkt.

3. Aandeel hbo'ers met een baan¹⁾, cohort 1997/98 naar afstudeerrichting²⁾

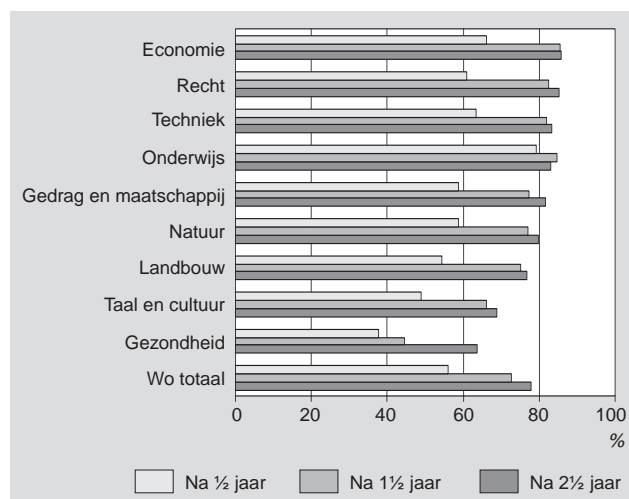
¹⁾ Op peildatum, gemiddeld ½, 1½, en 2½ jaar na het moment van afstuderen.
²⁾ Niveau/onderwijssector waarin het diploma behaald werd.

Bron: CRIHO, SSB.

Onder academici met een diploma in de afstudeerrichting gezondheid was het aantal werkenden een half jaar na afstuderen het laagst. Dit zegt echter niet veel over hun arbeidsmarktsucces. In deze studies is het haast vanzelfsprekend om na de doctoraalfase verder te studeren voor een beroepsdiploma (basisarts, dierenarts of tandheelkundige), waardoor de intrede op de arbeidsmarkt uitgesteld wordt. Tot het cohort wo-afgestudeerden gezondheid zijn zowel degenen met een doctoraal- als met een beroepsdiploma gerekend. Van deze groep als geheel begonnen twee van de vijf geslaagden aan een vervolgstudie.

Onder academici hebben de economen op een na het snelst een baan gevonden. Economen met een hbo-diploma deden het als starter minder goed. Alleen hoger opgeleiden met een diploma landbouw of kunst (hbo) hadden aan het begin van de carrière nog minder vaak werk.

4. Aandeel academici met een baan¹⁾, cohort 1997/98 naar afstudeerrichting²⁾

¹⁾ Op peildatum, gemiddeld ½, 1½, en 2½ jaar na het moment van afstuderen.
²⁾ Niveau/HOOP-gebied waarin het diploma behaald werd.

Bron: CRIHO, SSB.

2.8 Gevraagd: techniek en economie

Een half jaar na afstuderen hebben al veel afgestudeerden een baan gevonden. Daarna neemt dit percentage nog behoorlijk toe. Anderhalf jaar na afstuderen van cohort 1997/98 was het aantal werkenden onder hbo'ers toegenomen met 24 procentpunt en onder academici met 30 procentpunt. Een jaar later is daar nog eens 6 respectievelijk 9 procentpunt bijgekomen. Met andere woorden, tweeënhalf jaar na het behalen van het diploma waren vier van de vijf hoger opgeleiden aan de slag. Dit patroon is ongeveer hetzelfde voor de afgestudeerden van alle onderwijsrichtingen.

Economen met een universitair diploma telden tweeënhalf jaar na afstuderen de meeste werkenden van alle hoger opgeleiden. Van hen had 86 procent een baan gevonden. Hbo'ers met een economie diploma deden het minder goed. Na tweeënhalf jaar had maar 76 procent een baan gevonden. En dat terwijl economie de populairste on-

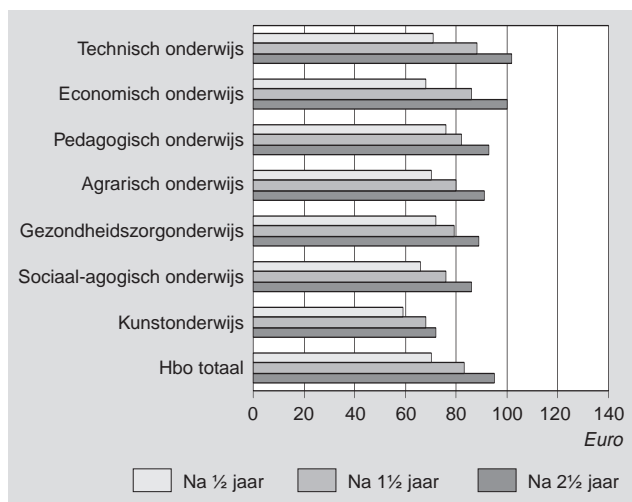
derwijsrichting van het hbo is, die per jaar de meeste geslaagden aflevert. Van de tweede grootste hbo-sector, de techniek, had 81 procent tweeënhalft jaar na het halen van het diploma een baan gevonden. Ook academici met een techniek diploma deden het erg goed met 83 procent werkenden na tweeënhalft jaar.

2.9 Economie en techniek hoogste salarissen

In de onderzochte periode verdienden academici gemiddeld zo'n 10 tot 20 procent meer dan hbo'ers. Een half jaar na het behalen van het diploma werd het meest verdiend door academici uit de sector gezondheid. Onder hbo'ers was het hoogste startsalaris (met uitzondering van cohort 1997/98) weggelegd voor gediplomeerden in de techniek. Hbo'ers met een kunstopleiding hadden een half jaar na afstuderen veruit het laagste bedrag op hun loonstrook.

Het aanvangssalaris neemt snel toe tussen de peilmomenten van de opeenvolgende jaren. In de beschikbare gegevens kan geen onderscheid worden gemaakt naar deeltijd- of voltijdbanen. Het is mogelijk dat een deel van de stijging van het salaris komt doordat met de jaren de baan een grotere deeltijd- of voltijd baan is geworden. Tweeënhalft jaar na afstuderen verdienden hbo'ers gemiddeld 36 procent meer dan het startsalaris. De gemiddelde loonstijging onder academici kwam over dezelfde periode zelfs uit op 40 procent.

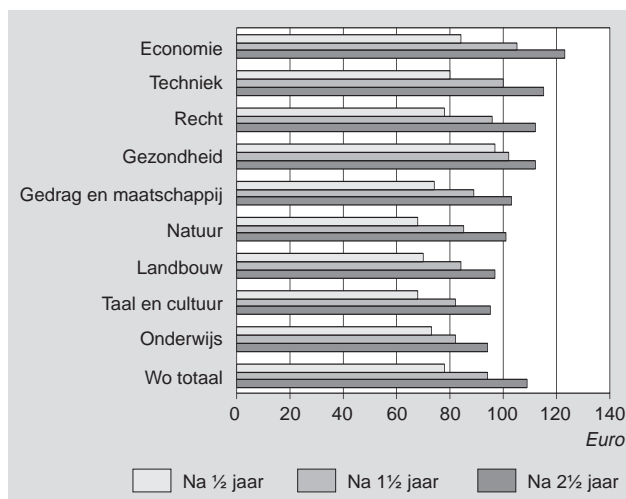
5. Dagloon¹⁾ van hbo'ers, cohort 1997/98 naar afstudeerrichting²⁾³⁾

¹⁾ Bruto loon per gewerkte dag.
²⁾ Niveau/onderwijssector waarin het diploma behaald werd.
³⁾ Op peildatum, gemiddeld 1/2, 1 1/2, en 2 1/2 jaar na het moment van afstuderen.
 Bron: CRIHO, SSB.

De kloof in salaris per gevolgde opleiding neemt met de loop der tijd toe. Tweeënhalft jaar na afstuderen werd zowel onder hbo'ers als onder academici het meest verdiend door gediplomeerden economie en techniek. Zij maakten vergeleken met het startsalaris de grootste loonsprongen: tussen 44 en 47 procent. De allergrootste loonsprong werd gemaakt door academici met een diploma in de richting natuur. Zij gingen er in twee jaar tijd maar liefst 49 procent

6. Dagloon¹⁾ van academici, cohort 1997/98 naar afstudeerrichting²⁾³⁾

¹⁾ Bruto loon per gewerkte dag.
²⁾ Niveau/HOOP-gebied waarin het diploma behaald werd.
³⁾ Op peildatum, gemiddeld 1/2, 1 1/2, en 2 1/2 jaar na het moment van afstuderen.
 Bron: CRIHO, SSB.

op vooruit. Door hun lage aanvangssalaris bleven zij toch onder de middenmoot hangen. De kunstenaars begonnen met het laagste startsalaris en maakten bovendien de kleinste loonsprong, 22 procent. Zij verdienden tweeënhalft jaar na afstuderen verreweg het minst van alle hoger opgeleiden.

2.10 Minder loon na kortere loopbaan

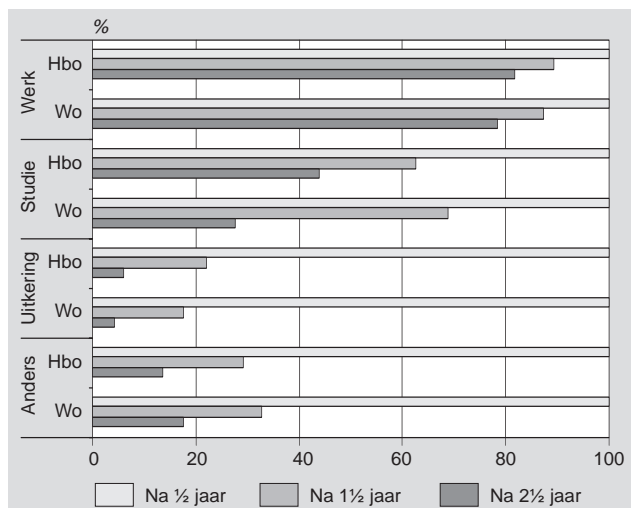
Bij het berekenen van de loonontwikkeling is ook gekeken naar verschillen die ontstaan door een loopbaanonderbreking of doordat men pas op een later moment in de tijd is gaan werken. Hieruit blijkt dat hoger opgeleiden van cohort 1997/98 die doorlopend (dat wil zeggen op alle beschikbare peilmomenten) werkzaam waren, tweeënhalft jaar na afstuderen gemiddeld ruim 6 procent meer verdienden dan loopbaanonderbrekers en nieuwkomers op de arbeidsmarkt.

Bij zowel hbo'ers als academici met een onderwijsdiploma (leraren) was het verschil in loonopbouw tussen de doorlopend werkzamen en de anderen het grootst. Degenen met een loopbaanonderbreking en de nieuwkomers verdienden tweeënhalft jaar na afstuderen 12 tot 13 procent minder. Voor hoger opgeleiden met een diploma gezondheid (szorg) maakte het arbeidsverleden het minste verschil. Hbo'ers en academici uit gezondheidsstudies die tweeënhalft jaar na afstuderen nieuw op de arbeidsmarkt of loopbaanonderbreker waren, verdienden slechts 2 tot 3 procent minder loon dan de degenen die op alle peilmomenten werkzaam waren.

2.11 Wie eenmaal werkt, blijft aan de slag

Komt het vaak voor dat afgestudeerden de prille carrière onderbreken of zijn de meesten doorlopend werkzaam? Voor de gediplomeerden van het cohort 1997/98 zijn daarover gegevens per peildatum bekend.

7. Hoger opgeleiden van cohort 1997/98 met constante arbeidsmarktpositie na afstuderen¹⁾

¹⁾Op peildatum, gemiddeld 1/2, 1 jaar en 2 1/2 jaar na het moment van afstuderen.

Bron: CRIHO, SSB.

Eenmaal aan het werk heeft men grote kans om werkzaam te blijven. Van iedere vijf hoger opgeleiden die een half jaar na het behalen van het diploma een baan hadden, waren er twee jaar later nog steeds vier zonder onderbreking aan het werk. Van de hoger opgeleiden die na het behalen van het diploma uitkeringsgerechtigde werden, was slechts een van de twintig dat tweeënhalf jaar na afstuderen nog steeds. Als hoger opgeleiden al in een uitkeringssituatie terechtkwamen, dan was dat zeker niet langdurig.

Hbo'ers bleven duidelijk langer verder studeren dan academici. Van de hbo'ers die na het afstuderen aan een andere studie begonnen, was tweeënhalf jaar later nog steeds 44 procent daarmee bezig. Onder academici met een vervolgstudie was dat 28 procent. Van degenen die een half jaar na het diploma iets anders deden dan werken, uitkering ontvangen of verder studeren, had twee jaar later nog steeds 14 procent (hbo) tot 18 procent (wo) dezelfde arbeidsmarktpositie.

2.12 Stromen op de arbeidsmarkt

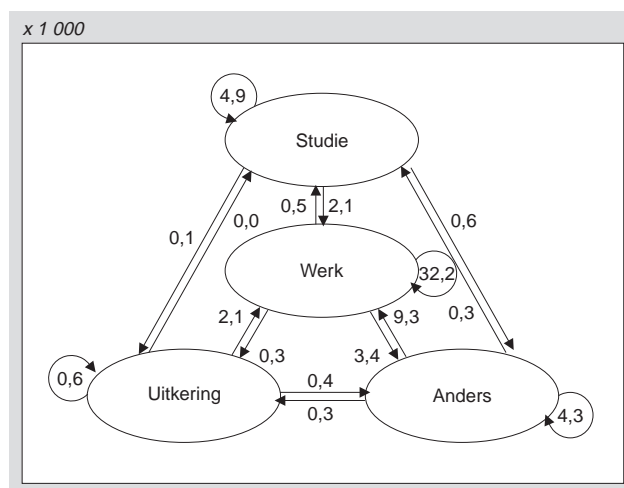
Waar gaan de hoger opgeleiden die van arbeidsmarktpositie wisselen naartoe? Uit het voorgaande bleek het eigenlijk al: in de jaren na het diploma gaan steeds meer hoger opgeleiden aan de slag. De grootste stromen waren die van afgestudeerden die aan het werk gaan. Alleen van de hoger opgeleiden die verder studeren, bleef het grootste deel dat van jaar op jaar verder doen.

Van jaar op jaar bleef een op de vijf hoger opgeleiden die in een uitkeringssituatie zit, daarin zitten. Ongeveer een op de drie die "iets anders" deden, bleven dat doen. De rest stroomde hoofdzakelijk door naar een baan.

3. Toelichting

Het onderzoek is uitgevoerd op basis van administratieve registraties: het Centraal Register Inschrijvingen Hoger

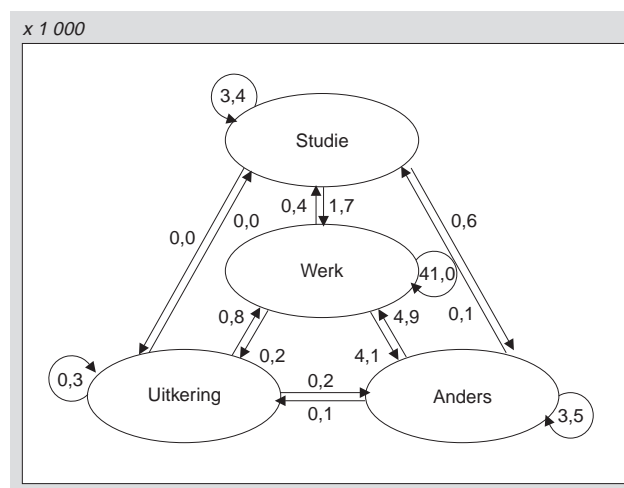
Figuur 8. Stromen van afgestudeerden (cohort 1997/98) tussen arbeidsmarktposities, van 1/2 naar 1 jaar na het behalen van het diploma¹⁾

¹⁾Op peildatum, gemiddeld 1/2 en 1 jaar na het moment van afstuderen.

Bron: CRIHO, SSB.

Figuur 9. Stromen van afgestudeerden (cohort 1997/98) tussen arbeidsmarktposities, van 1 1/2 naar 2 1/2 jaar na het behalen van het diploma¹⁾

¹⁾Op peildatum, gemiddeld 1 1/2 en 2 1/2 jaar na het moment van afstuderen.

Bron: CRIHO, SSB.

Onderwijs (CRIHO) en het Sociaal Statistisch Bestand (SSB). Het CRIHO is een studentenadministratie van de IB-Groep en bevat informatie over alle studenten in het reguliere, door de overheid bekostigde, hoger onderwijs in Nederland. Het SSB is een koppelbestand van het CBS dat bestaat uit gegevens van de belastingdienst, de verzekerdenadministratie, uitvoeringsinstellingen voor werknemersverzekeringen, de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA), salarisadministraties, de enquête werkgelegenheid en lonen (EWL), etcetera.

Alleen geslaagden van voltijdstudies zijn in het onderzoek betrokken. Dit is de groep die voornamelijk bestaat uit jonge mensen die hun school- en studieperiode net hebben afgerond en daarmee aan het begin staan van hun carrière. Veel mensen die deeltijdstudies volgen zijn werkenden of uitkeringsgerechtigden die er een studie naast volgen. De ge-

slaagden van deeltijdstudies zijn vooralsnog buiten beschouwing gelaten. Ook personen die duaalonderwijs (gecombineerd werken en leren) volgden zijn niet meegenomen.

De universitaire studies zijn ingedeeld in onderwijsrichtingen volgens de HOOP-gebieden van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De studies van het hoger beroepsonderwijs zijn geclusterd in onderwijsrichtingen volgens een CBS-indeling. In plaats van onderwijsrichting wordt ook de term onderwijssector gebruikt.

Bij de academische studies is geen onderscheid gemaakt tussen de doctoraal- en de beroepsdiploma's. In de meeste wo-sectoren zijn er (bijna) alleen doctoraal geslaagden. Maar in de sector gezondheid ligt dat anders. Hier is het gebruikelijk om na het doctoraal verder te studeren voor een beroepsdiploma. Na het doctoraal medicijnen bijvoorbeeld wordt men in de beroepsfase middels co-schappen opgeleid tot basisarts. Daarna kan men nog een specialisatiefase volgen om als arts-assistent in ongeveer vier jaar tijd huisarts of specialist te worden. De arts-assistenten worden niet geregistreerd in de bronbestanden (CRIHO). Hoewel het onderscheid in de analyses niet is aangebracht, is het aannemelijk dat in de tabellen het grootste deel van degenen die verder studeren de doctoraal geslaagden zijn. Het grootste deel van de werkenden zal degenen met een beroepsdiploma betreffen.

Van 3 tot 5 procent van de cohorten geslaagden kan in dit onderzoek niets worden gezegd omdat zij geen of een ongeldig sofi-nummer hebben. Het sofi-nummer is nodig om de onderwijsgegevens aan de baan- en uitkeringsgegevens te kunnen koppelen. Onder hbo'ers zijn er twee keer zoveel personen zonder sofi-nummer dan onder academici. De percentages in dit artikel zijn steeds gebaseerd op de groep afgestudeerden met bekend sofi-nummer.

Geslacht en leeftijd zijn bepaald op basis van de informatie uit de GBA. De leeftijd van de geslaagden is bepaald als de leeftijd aan het eind van de maand waarin het diploma werd gehaald. Vooralsnog is het persoonskenmerk herkomstgroepering (ethniciteit) niet meegenomen in de analyse. Van personen die niet meer in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) zijn opgenomen, is de aanname dat ze niet meer in Nederland verblijven of zijn gestorven.

Onder arbeidsmarktpositie wordt één van de volgende situaties verstaan:

- werkend als werknemer of als zelfstandige,
- uitkeringsgerechtigd, dat wil zeggen bijstand (ABW), arbeidsongeschiktheid (WAO, WAZ of WAJONG) of werkloosheid (WW),
- studerend in het hoger onderwijs (nieuwe studie of afronden tweede studie),
- anders.

Wanneer een persoon op een peilmoment, 1 oktober van het meetjaar, meer dan één arbeidsmarktpositie bezet, dan is een keuze gemaakt op basis van de volgorde:

- 1) Voltijdstudie hoger onderwijs,
- 2) Werknemersbaan, zelfstandig beroep, ABW-, AO-, of WW-uitkering waarin het hoogste jaarinkomen werd verworven,
- 3) Recht op uitkering maar geen inkomen daaruit,
- 4) Deeltijd of duale studie hoger onderwijs,
- 5) Anders; niet (meer) in de GBA (emigratie, sterfte),
- 6) Anders; onbekend.

Het dagloon is per baan bepaald door het fiscaal brutoloon dat in het betreffende jaar in de baan werd verdiend te delen door het aantal gewerkte dagen (volgens de opgave voor de sociale verzekeringspremies). Deze methode houdt geen rekening met de werkelijke arbeidsduur. Gevolg daarvan is dat een laag dagloon in een bepaalde categorie zowel kan wijzen op lagere verdiensten als op meer deeltijdwerk. Het dagloon wordt in dit artikel dan ook vooral gebruikt om verschillen in loonontwikkeling tussen de afgestudeerden van de verschillende onderwijssectoren in kaart te brengen. Ook is ervoor gekozen om nog geen uitsplitsingen te maken naar geslacht of andere persoonskenmerken.

In verband met uitbijters in de data is bij de berekening van het dagloon het bovenste en onderste percentiel van de waarnemingen weggelaten. Daarnaast is in het SSB 1998 geen fiscaal brutoloon beschikbaar. Het fiscaal brutoloon wordt daar benaderd met het brutoloon sociale verzekeringen. Dat heeft in dit onderzoek alleen betrekking op de loongegevens van cohort 1997/98 op het peilmoment een half jaar na afstuderen. Het brutoloon sociale verzekering wordt geacht een goede benadering te zijn voor het fiscaal brutoloon. Eventuele gevolgen voor vergelijkbaarheid in de tijd zijn niet bekend, maar worden zeer klein geacht.

Als gevolg van technische ontwikkelingen en voortschrijdend inzicht zijn de banenbestanden van 1999 en 2000 iets anders opgezet dan dat van 1998 (Arts en Hoogteijling, 2002). Dit maakt wellicht enkele procentpunten uit op het aantal banen onder de hoger opgeleiden. Hoe groot de afwijking precies is kan niet worden nagegaan.

Als voorloper op dit onderzoek werd door het CBS ook onderzoek verricht naar de banen van studenten in het hoger onderwijs. Van de studenten van studiejaar 1997/98 werden de zogenaamde bijbaantjes op peildatum 1 april 1998 in kaart gebracht (Florquin, 2002).

Literatuur

- Arts, C.H. & E.M.J. Hoogteijling (2002), Het Sociaal Statistisch Bestand 1998 en 1999, Sociaal-economische maandstatistiek, 2002/12, pp. 13–21.
- Berkhout, P. (2004), Van bul naar baan, Thesis, SEO rapport 709, Amsterdam: Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2003), Jaarboek onderwijs in cijfers 2003–2004, CBS, Voorburg/Heerlen.

Florquin, F.F. (2002), Banen van studenten in het hoger onderwijs, Sociaal-economische maandstatistiek, 2002/12, pp. 59–65.

ROA (2003) Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt, 2002, rapport ROA-R-2003/9, Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt.

Traag, T. (2002), Schoolverlaters snel aan de slag, Sociaal-economische maandstatistiek, 2002/10, pp. 16–18.

Noten in de tekst

- 1) Hoofddoelstelling van het strategisch programma Sociale dynamiek en arbeidsmarkt van het CBS is het ontwikkelen van nieuwe, geïntegreerde, samenhangende statistische persoonsinformatie over de arbeidsmarkt-, huishouden-, inkomen- en vermogensdynamiek. Voor meer informatie over het strategisch programma zie <http://www.cbs.nl/nl/service/onderzoek/strat-ondz/SDA-projecten.htm>.
- 2) Het banenbestand werknemers bevat gegevens over banen van personen die als werknemer in Nederland werkzaam zijn geweest. Het gaat daarbij om arbeid geregistreerd in bedrijfsadministraties, in het kader van werknemersverzekeringen en de voorheffing loonbelasting. Het zelfstandigenbestand bevat gegevens over personen die fiscaal gezien als zelfstandige hebben gewerkt.

Tabel 1
Arbeidsmarktpositie van hbo'ers en academici¹⁾

	Geslaagden 1997/98			Geslaagden 1998/99			Geslaagden 1999/00		
	Totaal	Hbo	Wo	Totaal	Hbo	Wo	Totaal	Hbo	Wo
<i>x 1 000</i>									
Totaal	63,2	41,3	21,9	61,7	41,4	20,3	61,8	42,3	19,5
Onbekend (geen sofi-nummer)	1,9	1,5	0,4	2,4	1,9	0,4	3,0	2,4	0,6
Bekend w.v.	61,3	39,8	21,5	59,4	39,5	19,8	58,9	39,9	18,9
<i>% van bekend</i>									
Werk									
Na ½ jaar	59	61	56	63	64	61	64	65	61
Na 1½ jaar	75	75	73	74	74	74	.	.	.
Na 2½ jaar	79	79	78	.	.	.	.	.	.
Uitkering									
Na ½ jaar	5	4	7	3	2	4	2	1	2
Na 1½ jaar	2	2	2	1	1	2	.	.	.
Na 2½ jaar	1	1	1	.	.	.	.	.	.
Studie									
Na ½ jaar	12	13	11	13	15	10	13	14	12
Na 1½ jaar	9	10	9	10	12	7	.	.	.
Na 2½ jaar	6	8	4	.	.	.	.	.	.
Anders									
Na ½ jaar	23	22	26	21	19	25	21	20	25
Na 1½ jaar	14	13	16	14	13	17	.	.	.
Na 2½ jaar	14	12	17	.	.	.	.	.	.

¹⁾ Op peildatum, gemiddeld ½, 1½ en 2½ jaar na het moment van afstuderen.

Bron: CRIHO, SSB.

Tabel 2
Arbeidsmarktpositie¹⁾ van hoger opgeleiden (cohort 1997/98) naar geslacht, leeftijd²⁾ en afstudeerrichting³⁾

	Totaal geslaagden	w.v.											
		Na ½ jaar				Na 1½ jaar				Na 2½ jaar			
		Werk	Uitkering	Studie	Anders	Werk	Uitkering	Studie	Anders	Werk	Uitkering	Studie hoger	Anders
	x 1 000	%											
Cohort 1997/98	61,3	59	5	12	23	75	2	9	14	79	1	6	14
w.v.													
Geslacht													
Mannen	29,2	59	5	12	24	76	2	9	13	80	1	6	13
Vrouwen	32,1	59	5	13	22	73	2	10	15	78	1	7	14
Leeftijd													
20 jaar en jonger	0,5	55	2	31	12	66	1	25	8	70	0	19	11
21	3,7	56	2	27	15	69	1	20	10	73	0	17	10
22	8,8	57	2	23	18	70	1	17	12	76	1	13	11
23	12,8	60	4	15	21	74	2	11	13	79	1	8	13
24	11,8	60	5	10	25	76	2	7	14	81	1	5	13
25	9,0	60	6	7	26	78	2	5	15	82	1	3	14
26	6,1	60	7	5	27	77	3	4	17	81	1	2	16
27	3,6	62	8	4	26	77	4	3	17	80	2	2	16
28	1,9	63	9	3	25	77	3	2	17	80	2	1	17
29	1,0	57	8	6	28	72	4	5	19	76	2	2	20
30 jaar en ouder	2,0	60	9	5	26	70	5	4	21	73	4	2	21
Leeftijd onbekend	0,1	64	6	9	21	79	1	7	13	76	1	4	19
Hbo'ers	39,8	61	4	13	22	75	2	10	13	79	1	8	12
w.v.													
Agrarisch onderwijs	1,3	56	4	12	27	76	2	6	15	80	1	4	16
Technisch onderwijs	9,2	61	2	13	24	78	1	8	13	81	1	7	11
Gezondheidszorgonderwijs	3,4	69	3	8	20	76	1	7	15	81	1	6	12
Economisch onderwijs	11,1	57	3	15	26	73	1	12	14	76	1	10	14
Sociaal-agogisch onderwijs	5,0	61	6	12	20	74	3	9	13	81	2	7	10
Kunstonderwijs	1,7	41	18	16	26	59	9	13	19	71	4	7	18
Pedagogisch onderwijs	7,5	70	3	14	13	81	2	8	9	83	1	6	10
Onbekend hbo	0,7	55	7	15	23	72	4	12	13	75	2	8	15
Academici	21,5	56	7	11	26	73	2	9	16	78	1	4	17
w.v.													
Landbouw	0,6	55	18	1	26	75	5	1	19	77	2	1	20
Natuur	1,7	59	7	12	22	77	2	6	14	80	1	2	17
Techniek	2,8	64	8	1	27	82	1	1	16	83	1	1	15
Gezondheid	3,7	38	2	41	19	45	1	37	17	64	1	16	19
Economie	3,3	66	5	2	27	85	1	1	12	86	1	1	12
Recht	2,5	61	7	4	29	83	2	2	13	85	1	2	12
Gedrag en maatschappij	3,7	59	11	3	27	77	5	2	16	82	2	1	15
Taal en cultuur	2,7	49	11	10	30	66	5	5	24	69	3	3	25
Onderwijs	0,4	79	4	1	15	85	1	0	14	83	1	1	15

¹⁾ Op peildatum, gemiddeld ½, 1½ en 2½ jaar na het moment van afstuderen.

²⁾ Leeftijd op moment van afstuderen.

³⁾ Niveau / richting waarin het diploma behaald werd.

Bron: CRIHO, SSB.

Tabel 3
Dagloon¹⁾ van hbo'ers en academici (cohort 1997/98) werkzaam in de eerste jaren na afstuderen²⁾, naar afstudeerrichting³⁾ en loopbaan⁴⁾

	Dagloon na ½ jaar	Dagloon na 1½ jaar	w.v.		Dagloon na 2½ jaar	w.v.	
			onderbroken loopbaan	niet onderbroken loopbaan		onderbroken loopbaan	niet onderbroken loopbaan
<i>euro</i>							
Cohort 1997/98	73	87	83	89	100	96	102
w.v.							
Hbo'ers	70	83	79	85	95	91	97
Landbouw	70	80	76	83	91	89	93
Techniek	71	88	83	90	102	98	104
Gezondheidszorg	72	79	78	79	89	87	90
Economie	68	86	82	87	100	97	102
Sociaal-agogisch	66	76	75	77	86	84	88
Kunst	59	68	67	69	72	70	76
Pedagogisch	76	82	73	84	93	86	96
Onbekend hbo	70	82	74	85	92	84	98
Academici	78	94	90	96	109	105	112
Landbouw	70	84	81	86	97	93	99
Natuur	68	85	83	86	101	98	102
Techniek	80	100	96	102	115	112	116
Gezondheid	97	102	101	103	112	111	113
Economie	84	105	100	106	123	117	127
Recht	78	96	92	98	112	107	115
Gedrag en maatschappij	74	89	86	91	103	98	107
Taal en cultuur	68	82	76	86	95	90	100
Onderwijs	73	82	76	83	94	86	97

¹⁾ Bruto loon per gewerkte dag.

²⁾ Op peildatum, gemiddeld ½, 1½ en 2½ jaar na het moment van afstuderen.

³⁾ Niveau / richting waarin het diploma behaald werd.

⁴⁾ Niet onderbroken loopbaan versus onderbroken loopbaan en nieuwkomers op de arbeidsmarkt.

Bron: CRIHO, SSB.

Tabel 4
Stromen van hoger opgeleiden tussen arbeidsmarktposities¹⁾

	Afgestudeerden	w.v. een jaar later			
		Werk	Uitkering	Studie	Anders
		<i>x 1 000</i>	<i>%</i>		
Cohort 1997/98,	61,3				
Na ½ jaar					
w.v.					
Werk	36,3	100	89	1	9
Uitkering	3,1	100	68	20	11
Studie	7,6	100	27	1	8
Anders	14,2	100	65	2	31
Na 1½ jaar					
w.v.					
Werk	45,7	100	90	0	9
Uitkering	1,3	100	60	21	17
Studie	5,7	100	29	1	10
Anders	8,7	100	57	2	40
Cohort 1998/99,	59,4				
Na ½ jaar					
w.v.					
Werk	37,6	100	88	1	10
Uitkering	1,6	100	68	18	12
Studie	7,8	100	25	0	8
Anders	12,3	100	66	1	30

¹⁾ Op peildatum, gemiddeld ½, 1½ en 2½ jaar na het moment van afstuderen.

Bron: CRIHO, SSB.